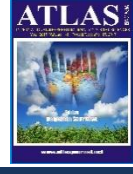

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date:09.10.2018

Published Date:30.11.2018

2018 / November

Vol 4, Issue:14

Pp:1477-1498

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

“FAZIL-I FENA FİL EVKAF” ARŞİVİNDEN HATTAT MEZAR TAŞLARI FROM THE ARCHIVE OF “FAZIL-I FENA FİL EVKAF” SEPULCHRAL MONUMENTS OF CALLIGRAPHIST

Dr. Mutlu ÖZGEN

mutluozgen@yahoo.com

ÖZET

İsmail Fazıl Ayanoglu'nu vakıflar ve kültür tarihimiz açısından önemli kılan yönü; “Medeniyet okyanusunun bir nebzesine ait vesikalar” olarak tanımladığı, kendisi tarafından zamanında çekilmiş, konularına göre tasnif edilmiş zengin bir fotoğraf arşivine sahip olmasıdır. Bu yönüyle, İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğünde “fazıl-ı fena fil evkaf” olarak da bilinen Ayanoglu, vefat ettiği güne kadar Vakıflar Genel Müdürlüğüne faydalı hizmetlerde bulunmuştur. Uzun yıllar İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğünde eski eser ve mezar taşı uzmanı görevinde vakıf mezarlıklarının tanziminde, taşınmasında (nakli kubur işlemlerinde), kitabelerinin okunması, onarılması ve tasnifi hususunda yürütülen çalışmalarda görev alan, mezar taşları başta olmak üzere çok sayıda eski eserin fotoğraflanarak kayıt altına alınması ve geleceğe aktarılmasında etkin rol üstlenmiş bir iyi bir evkafçı aynı zamanda da kültür adamıdır. Ölümünün ardından da Ayanoglu, İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesine aktarılan şahsi kitapları ile, eski eserlerden oluşan son derece zengin fotoğraf arşivi ile araştırmacıların ilmi çalışmalarına katkıda bulunmaya, pek çok araştırmacının çalışmalarına görsel açıdan destek sağlamaya devam etmiştir. Bu çalışmada İsmail Fazıl Ayanoglu Fotoğraf Arşivi'nin en önemli taş vesika örneklerinden biri olarak kabul edilen, İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesinin arşiv bölümünde 5403 numaralı dosyada yer alan ve daha önce hiçbir yerde yayınlanmayan Hattatlara ait mezar taşı fotoğraflarının bir kısmına kronolojik bir sıra içinde, kitabelerin genel görünüm ve biyografik içeriklerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Evkaf, Hattatlar, İsmail Fazıl Ayanoglu, Mezar Taşları, Karacaahmed

ABSTRACT

The way made İsmail Fazıl Ayanoglu important in terms of Foundations and our cultural history is that he has a rich photograph archive taken by him once upon a time and classified by their subjects and described by him as "Evidents of a small part of the civilization ocean". From this aspect, Ayanoglu is known as also “fazıl-ı fena filevkaf” in the General Directorate of Foundations in Istanbul had served for General Directorate of Foundations until the date of his death is a founder and a man of culture, who participated in the operations for issuing, moving of the foundation cemeteries (in the grave transfer operations), reading epigraphs, renew and classification of them as a specialist of ancient artworks and sepulchral monuments in the General Directorate of Foundations in Istanbul for many years and undertaken an active role for taking photographs of many ancient artworks, particularly sepulchral monuments and recorded and brought to the future. After his death, Ayanoglu has continued to contribute to scientific works of investigators with his own books in the İbrahim Hakkı Konyalı Library and very rich photograph archive of ancient works and to provided visual support to the works of many investigators. In this study some sepulchral monument photographs of Calligraphists, considered as one of the the most important samples of photograph archive of İsmail Fazıl Ayanoglu, are protected in the file numbered 5403 in the archieve department of the İbrahim Hakkı Konyalı Library and previously never published anywhere, general view and biographic contents of epigraphs shall be included in chronological order.

Key Words: Foundations, Calligraphists, İsmail Fazıl Ayanoglu, Sepulchral Monuments, Karacaahmed

1. GİRİŞ

1.1. Vakıf ve Kültür İnsanı Fazıl Ayanoglu

Ömrünü vakıf mezarlıkları ve mezar taşlarını araştırmaya vakfetmiş bir kültür adamı olan İsmail Fazıl Ayanoglu 1893 yılında Bursa'da doğmuştur. Eğitimini Bursa'da tamamlayan Ayanoglu'nun asıl mesleği tarih öğretmenliğidir. Ve, bir süre Bursa'da ve İstanbul'da öğretmenlik yapmıştır. Uzun yıllar, Vakıflar tarafından İstanbul başta olmak üzere Bursa ve

Edirne'deki tarihi mezarlıkların düzenlenmesi, taşınması ve kayıt altına alınmasına yönelik çalışmalarda bulunarak mezar taşlarını fotoğraflayan aynı zamanda da kitabelerini okuyan isim olarak görev yapan İsmail Fazıl Ayanoğlu İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğüne, çeşit açısından son derece zengin, mezar taşı fotoğraflarından oluşan bir arşiv kazandırmıştır. Ömrü vakıf mezarlıklarında ve vakıf eserleri arasında geçmesi sebebiyle kendisine “*fazıl-ı fena fil evkaf*” denilmiştir.

Ölümünün ardından eski eserler ve mezar taşı fotoğraflarından oluşan koleksiyonunun önemli bir kısmı İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğüne bağlı İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphanesine bağışlanmıştır.

Sağlığında araştırmalarını kitap olarak yayınlamağa ömrü vefa etmeyen Ayanoğlu, hayatta iken, pek çok araştırmasını, makale olarak yayınlama imkânı bulmuştur: “*Vakıflar İdaresince Tanzim Ettirilen Tarihi Makbereler*”, Vakıflar Dergisi, II, 1942,s. 400-424; “*Türk Tarihi Vesikalarından Eşsiz Mezar Taşları*”, Tarih Hazinesi Dergisi, 12.sayı, 1951; “*Fatih Devri Ricali Mezar Taşları*”, Vakıflar Dergisi, IV, 1958, s.193-209 ; “*Vakıf Yapan Türk Kadınları.*” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 29, No. 1-2, 1963. Ayrıca, yaşarken kaleme aldığı “*Ok Meydanı ve Okçuluk Tarihi*” adlı çalışması da vefatından sonra 1976 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından kitap olarak basılmıştır.

Ölümünün ardından İstanbul Bölge Müdürlüğü tarafından, kitaplığı ve fotoğraf arşivi, araştırmacılara ilmi açıdan kaynaklık etmesi amacıyla 13 Nisan 1979 tarihinde hizmete açılan Üsküdar'daki İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphanesi ve Arşivine aktarılarak araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Fâzıl Ayanoğlu tarafından zamanında çekilmiş ve mesleklerine göre tasnif edilmiş, 2300 mezar taşı fotoğrafı ise, bugün Ankara'da Millî Kütüphane Arşivi'nde bulunmaktadır. Buna karşın; camiler, tekkeler, çeşmeler, medreseler, mektepler, namazgahlar ve mezar taşları gibi eski eser fotoğrafları, İbrahim Hakkı Kütüphanesinin Arşiv kısmında muhafaza edilmektedir.

İstanbul namazgahları, mezarlıklar ve Ok Meydanı konusunda zengin bir fotoğraf arşivine sahip olan Ayanoğlu, özellikle namazgahlar ve mezar taşlarına ayrı bir önem vermiş, evkafta eski eser uzmanı olarak görev yaptığı yıllarda her iki kültür mirasını da fotoğraf ile kayıt altına alarak geleceğe aktarılmasında etkin rol oynamıştır. Ayanoğlu'nun fotoğraf koleksiyonu çok sayıda araştırmacıya hem içerik hem de görsel açıdan kaynaklık ederek, çalışmalarını oluşturmalarında önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle İstanbul namazgahları konusunda yapmış olduğu araştırmayı yayınlamaya ömrü vefa etmese de, adı geçen çalışmanın müsveddelerinin yer aldığı dosya, İbrahim Hakkı Konyalı kütüphanesinin arşiv bölümünde 5341 kayıt numarasıyla kayıtlıdır ve ; pek çok araştırmacı çalışmalarını Fazıl Ayanoğlu'nun çekmiş olduğu fotoğraflar üzerine yapılandırma ve kitaplaştırma imkânı bulmuştur. Bu isimler arasında *Yavuz Tiryaki, Necdet İşli ve Mustafa Özdamar* sayılabilir. Ayanoğlu'nun koleksiyonu Özellikle Özdamar'ın “*İstanbul namazgâhları*” adlı kitap çalışmasına birinci elden kaynaklık etmiştir. Benzer şekilde Özdamar, “*Der saadet Dergahları*” adlı kitap çalışmasını da Ayanoğlu'nun zamanında fotoğraflarını çektiği tekke fotoğrafları üzerine yapılandırma imkânı bulmuştur. Ayanoğlu, kendi notlarından oluşan müsvedde notları arasında bir yerde, namazgahların İstanbul için taşıdığı önemden şöyle bahseder: “*İstanbul dünyanın tabii ve bedii güzelliklerini göğsünde toplamış ve tarih boyunca dillere destan olmuş şehirlere biridir. Bu şehrin tabii güzellikleri Bizans eserleriyle süslenmiş, fakat sanatın erişilmezliklerine yükselen Türk abideleriyle muhteşem bir hale gelmiştir. Göklere niyaz elleri gibi uzanan cami minareleri, çeşme, saray, medrese ve sebiller, bu duanın en sade delillerindedir. Bu eşsiz güzel ve cazip şehrin Türk eserleri üzerinde uğraşmış, kitaplar yazılmış, tanıtılmaya çalışılmış, fakat bu medeni eserler karşısında küçük olmakla beraber insanlığın en yüksek abidelerinden sayılan namazgâhlar üzerinde durulmamış, onların muhafazası için çalışmak, tedbir almak şöyle dursun, olduğu gibi*

birakılmış ve bunların üzerinden uzun uzun yıllar hatta asırlar geçmiş..." "...İstanbul'un ilk büyük namazgâhi. Ok- meydanındadır. Fakat mübarek addedilen bu meydana "kabza" alan pehlivanlardan başka kimse giremezdi. Beykoz'daki Sultaniye Namazgâhi mesiresi ile Kadıköy Küçükçamhca Suyunun bulunduğu yerdeki "teferrüç" namazgâhlarında halk yazın gezinti yapardı."¹

Ayanoğlu için en az namazgahlar kadar önemseydiği bir diğer kültür varlığı ise kendisinin de uzmanlık alanını oluşturan mezarlık / mezar taşlarıdır. Her birini, “medeniyet okyanusunun bir nebzesine ait vesikalar” olarak tanımlar; “Yaşayanlara ihtisamlı binalarla mamureler vücuda getirilirken, ölülerin diyarı mezarlıklarda da mütevazi, fakat en muazzam abideler kadar kıymetler ifade eden taş eserlerle kabirleri incileştirilmiştir. Dünyaya gelip göçen milletlerin hiçbirisinin sahip olamadığı bu Türk mezarlıkları hakkında diyebiliriz ki: Ortada mevcut yüksek san’at abidelerimiz, faraza olmasaydı bile, mezarlıklarımızda bulunan nihayetsiz eserler bu milleti medeniyet göklerine çıkarmağa kâfi gelirdi. Mezar mimarimizde, Osmanlı camileri üslubundan ilham alındığı sezilmektedir. Fakat doğrudan doğruya taklit olmayan bu benimseyiş icat ve ibda şekillerine göre inkılap ettirilmiştir. Bu suretle Osmanlı mezar mimarisinde başlı başına bir çığır açılmış ve birbirinden ayrı stillerde eserler vücuda gelmiştir. Türk taş vesikalari arasında yer alan mezar taşlarımız gerek kitabeleri gerek yazıları ve süsleri bakımından fevkalade kıymet taşlardır. Dedelerimiz, ‘ölülerine ve ulularına saygı göstermeyen hürmet beklememelidir’ sözünü en hikmetli sözler arasına almışlardır. Eski Türkler ölülerine mezar taşlarına saygı gösterirler. Mezarlarını ve taşlarını iyi saklardı. Son zamanlarda mezarlara ve onların vesikalari olan mezar taşlarına saygısızlığın arttığına tanık olmaktadır. Öyle ki mezar taşından ev, ev temeli, kuyu, duvar, set, badana için mermer tozu, sokak kaldırımı kapı eşiği yapıldığına şahit oldum. Bu olumsuz durum karşısında vakıflar idaresi bigâne kalmamıştır. Hem ölülere riayet hem de Türk kültürüne hizmet maksadıyla bundan sekiz sene evvel cami hariminde bulunan mezarlıkları tanzim ve ihya yoluna gitmiştir. Bu suretle kurtarılan pek çok mezarlık küçük birer taş müzesi haline getirilerek ihtisas erbabının tetkikine ve ziyarete açılmıştır. Tanzime imkân görülmeyen mezarlıklar ise, başka bir caminin haziresine, nakli Kubur kaidesine uygun bir şekilde geçirilmiş taşları da dikilmiştir.”²

Konyalı Kütüphanesinin arşiv bölümünde korunan, Ayanoğlu’na ait Osmanlıca notlardan birinde ise, evkaf idaresi tarafından tanzimi, onarımı yapılan mezarlıklardan fotoğraflanıp tercümesi ve tasnifi yapılan mezar taşlarını nasıl tasniflediğinden bahsetmektedir: “Evkaf idaresi olarak bizler, ömrümüzün yirmi senesini vererek İstanbul’da ve yurdun bazı köşelerinde tahripten kurtulabilen kıymetli mezar taşlarını ve kitabelerini tespitte çalıştık. Bizim gördüğümüzü gelecek nesillerin de görmesi için fotoğraflarını çektiğimiz bu taşların birçoğu sonradan yok edilmiştir. Kitabelerini ve fotoğraflarını topladığımız mezar taşlarını kendimize göre sınıflandırarak büyük ciltler meydana getirdik. Biz taşları serpuşları, süsleri, yazıları, remizleri, altlarında yatan şahsiyetleri itibariyle: “Remizli, remizsiz yeniçeri teşkilatı, devlet ve saray teşekkülleri, umumi askeri teşkilat, spor teşekkülleri, erkek sanatkârlar, hattatlar, alimler, şairler, tarihçiler, riyaziyeciler, tarikat müntesipleri yazıları, kitabeleri, süsleri ve nakışları bakımından bizatihi sanat kıymeti taşıyan taşlar, dil bakımından değeri olan taşlar şeklinde tasnif ettik.”³

Ayanoğlu’nun kendi cümleleriyle ifade etmiş olduğu, “mesleklerine göre tasnif ettik” dediği mezar taşları arasında yer alan ve İ. H. Konyalı kütüphanesinin arşiv bölümünde 5403 numaralı dosyada muhafaza edilen, “Hattatlara ait Mezar Taşlarını” kronolojik bir sıra takip ederek kendi içinde “fotoğraf, kitabe, biyografi” özellikleri ölçüt alınarak tekrar tasnifini

¹ (İHKKA) Dosya No: 5341

² İHKKA Dosya No: 5400

³ İHKKA Dosya No 5403

yapılan hattat mezar taşlarının önemli bir kısmının istanbuldaki mezarlıklara ait olduğunu söylemek mümkündür. Hattatlar dosyasında hangi mezarlıklardan alındığına dair açık bir ibare bulunmamasına karşın mezar taşlarındaki kitabeler ışığında Hattatlara ait tespit edilen ortak biyografik özellikler ise şunlardır:

Kitabelerde merhumun mesleği “*hattat, el hac hattat, mağfurun leh hattat, Süpürgeci zade Hattat*” şeklindeki kalıp ifadelerle açıkça belirtilmektedir. Ayrıca, karşımıza çıkan bir diğer mesleki ayrıntı ise, hattat olarak bilinen kişilerin asli mesleklerini de kitabelerden öğreniyoruz; “*cami imamı, mektep hocası, türbedar, Feyziyye Mektebi hocası, şeyh ve hattat, merhum imam zade, Mirahur Cami-i imamı, hattat Bostancı, Süleymaniye müderrisi hafız Ömer Efendi*”. Merhumun –hattatın- mensubu olduğu tarikatın ismi de kitabesinde “*tariyk-i Sünbülîde, Tariyk-i Şabaniyye, Nakşibendi, halvetiye, melamiye*” şeklinde açıkça belirtilirken, tarikat ile ilgili ayrıntılı bazı mezar taşlarının serpuş başlık olarak da karşımıza çıkmaktadır. Yine tespit edilen en önemli detaylardan biri de bazı hattatların mezar taşı kitabelerinde ilk hat sanatkarı kabul edilen Hz. Ali'nin ismine de yer verilmektedir.

Bu çalışmada, Ayanoğlu'nun mesleklere göre tasnifini yapmış olduğu mezar taşları arasında yer alan ve İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf kütüphanesinin arşiv bölümünde 5403 numaralı dosyada muhafaza edilen, “*Hattatlara ait Mezar Taşlarını*” kronolojik bir sıra takip ederek kendi içinde tekrar tasnifini yapılarak; “fotograf, kitabe, biyografi” özellikleri ölçüt alınarak üç grupta toplanmıştır:

1. Grup: Fotoğrafı, Kitabesi ve Biyografisi olan Hattat Mezar Taşları,
2. Grup: Fotoğraflı ve Kitabeli Hattat Mezar Taşları,
3. Grup: Yalnızca Kitabesi Olan Fotoğrafı Olmayan Hattat Mezar Taşları,

2. BİRİNCİ GRUP - FOTOĞRAFLARI, KİTABELERİ VE BİYOGRAFİLERİ OLAN HATTAT MEZAR TAŞLARI

2.1. Hattat Şeyh Hamdullah Efendi

Ünlü tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı, Türk hat sanatının en büyük ustası Şeyh Hamdullah'ın mezar taşı ile ilgili duyduğu hikâyeyi şu şekilde aktarır:

“*Amasya doğumludur. Buhara'dan Amasya'ya göç etmiş olan babası Mustafa dedenin şeyhliği dolayısıyla ibn-i iş şeyh (Şeyhoğlu) diye tanınır. Alçakgönüllü bir kişi olan şeyh Hamdullah mezar taşına adının yazılmasını istememiştir. Yıllar sonra ünlü hafız Osman şeyhin kabri bilinsin ve duaya vesile olsun diye mezar taşını yazmaya niyetlendiğinde bir gece rüyasında şeyh efendiyi kabrinin üstünde bağdaş kurmuş olarak görür. Kendisinden mezar taşını yazmaya izin istediğinde, “oğlum bak, benim taşım yazılıdır”. Yanıtını alınca “Şeyh Hamdullah” adının taşta yeşil hatla yazılı olduğunu görür ve bu rüya üzerine mezar taşını yazmaktan vazgeçer. Ancak daha sonra Sultan II. Mustafa'nın Saray hattatı Şahin Ağa (Öl.1701) Şeyh'in mezar taşına adını yazmaya karar verir. Yakınlarının uyarılarına aldırılmayarak cesaret gösterip bugün Karacaahmet mevcut bulunan*

kitabeyi yazar ve yazdıktan bir hafta sonra da ölür. Şeyhin mezar taşında; 'Reis-ül hattatın Hamdullah el-ma'rûf bi-ibn-iş şeyh rahmetullahi aleyh, 927 (Şeyhoğlu diye bilinen baş hattat Hamdullah, Allah'ın rahmeti onun üstüne olsun' yazılıdır". Şeyh Hamdullah'ın mezarı Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığındadır

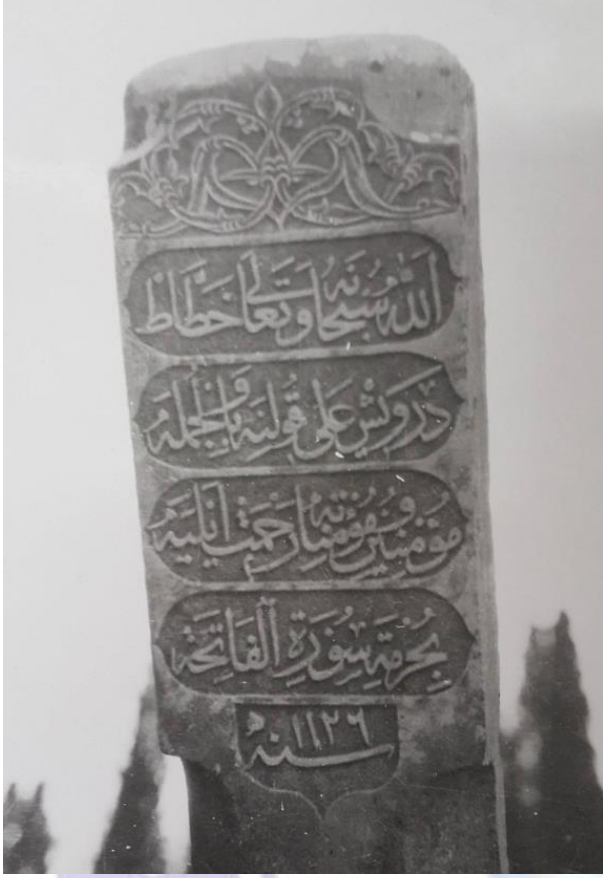

Karacaahmet Sultan Türbesi ile tam karşısındaki Rodosizâde Fethi Ahmet Paşa Camii arasındaki Tunus Bağı caddesinden Üsküdar Paşa kapısına giderken 130-140 adım ileride sağda mezarlık duvarının yakınındadır. Mezarının çevresi "şeyh sofası" olarak bilinir. Kendisinden sonra gelen hattatların öldükten sonra gömülmeyi arzu ettikleri yer olduğu için de pek çok hattatın mezarı buradadır. Korkarım ki, önlem alınmaz ise pek çoğu yeni mezarlara yer açma bahanesiyle yok olup gidecektir".⁴ "Şeyh Sofası" olarak bilinen mahalde yer alan pek çok hattat mezarının günümüzdeki durumu Konyalı'nın kaygılarının

⁴ İHKKA Dosya No: 497

gerçekleştiğini gözler önüne sermektedir. Mahalde yer alan pek çok hattat mezarının, yeni mezarların arasında kaybolduğuna, bir kısım mezar taşının ise, yeni mezarlara yer açma bahanesiyle bir köşeye adeta taş yığını şeklinde toplandığına üzülmektedir.

2.2. Anbarızade Derviş Ali Efendi

Allah-ü Sübhânehü ve Teâlâ Hattat
Derviş Ali kuluna ve bil cümle
Mü'minin ve mü'minata rahmet eyleye
Bi hürmeti Suret-il Fâtiha

(Sene 1126)

Biyografisi: Kendisinden önce yaşayan Büyük Derviş Ali Efendi'den tefrik için hattâtın meyanında "sânî" ve ismi ma'lûm olmayan babasına nisbetle "Anbârîzâde" lâkablarıyla tanınan Derviş Ali Efendi'nin evâ'il-i hâli hakkında, hıfzını ikmal eylemiş olduğu ve medrese eğitimi aldığı dışında bir bilgi bulunmamaktadır. Eğitimini tamamladıktan sonra Sultan Hamam'da, bugünkü Marpuççular Cami'nin yerinde bulunan ve Alaca Mescid olarak da yâd olunan Çelebioğlu Mescidi'nin mü'ezzinliğini der-uhde eyleyip nice zaman hizmetten sonra imâmete terfî ile H. 1127/M. 1715 senesindeki vefatına değin görev yapmış olan *Anbârîzâde Derviş Ali Efendi*,

Karacaahmet Mezarlığı'nda, Seyit Ahmet Deresi nâm mahâle defnedilmiştir. **Sicill-i Osmânî** mü'ellifinin vefâtı için H. 1126/M. 1714 senesini işâret etmiş olduğu *Anbârîzâde Derviş Ali Efendi*'nin Mevlevî Tarikatı'nın müntesiblerinden ehl-i dîn bir zât olduğu menkûldür. Aklâm-ı sitteyi henüz çocuk denilebilecek bir yaşta Ağakapılı İsmâ'il Efendi'den öğrenerek icâzet almış olan *Anbârîzâde Derviş Ali Efendi*, bilahâre Hâfız Osman'a yakınlaşarak, nice zaman kendisinden istifâde ile nev-i şahsına münhasır hoş bir şîveye sahip olmuştur. Bilhassa nesilte kudretli bir hattat olduğuna, yazmış olduğu mesâhif-i şerîfe delildir. Bunun dışında bir hayli En'âm-ı Şerîf ve Evrâd-ı Şerîfe kaleme almış olduğu nakledilmekteyse de, henüz herhangi bir nüshasına tesadüf edilememiştir. Eserleri kadar şâkirdânî ile de Türk hat san'atı tarihine damgasını vurmaya başarmış olan *Anbârîzâde Derviş Ali Efendi*'nin en ma'rûf öğrencileri dâmâdı Hüseyin Hablî ve "Eski Zühdi" lâkabıyla tanınan İsmâ'il Zühdi Ağa'dır. Tesbit edilebilen diğer tilmizleri ise Mîr İsmâ'il Efendi, Mestçizâde Seyyid Mehmed Efendi, Yahyâ Fahreddîn Efendi, Süleyman Efendi, Hâkî Mehmed Efendi, Tophânevî Mustafa Efendi, Âhenî Yusuf Efendi, İsmâ'il Efendi ve Mehmed Efendi'dir.⁵

⁵ <https://hattatlarsofasi.com/aklam-i-sitte-hattatları/anbarizade-dervis-ali-efendi/>

2.3. Hattat Yedikuleli Seyyid Abdullah Efendi

Hüve'l Hayyul Bâkî
Allahü Sübhânehü ve Teâlâ
Mirahur Cami-i İmamı
Hattat Esseyid Abdullah
Kuluna ve bi cümle mü'minin ve
Mü'minata rahmet eyleye
Bi hurmeti süret-il Fâtiha
(Sene 1144) R.8

Biyografisi:

H.1081/ M.1670'de yılında İstanbul'un Yedikule semtinde doğdu. Soyu Hz. Muhammed (S.A.V.)'e dayandığı için imzalarında seyyidliğini zikrederdi. Bir diğer adı da Emir'dir. 17 yaşında iken Hafız Osman'dan aklam-ı sitteyi meşk etmeye başladı. 40 ay gibi kısa sürede icazet aldı.

İmrahor Camii imamet vazifesini ömrünün sonuna dek sürdürdü. Mushaf, En'am, sayısız kıt'a, murakka. Hilve ve sair kitaplar yazdı, pek çok öğrenci yetiştirdi. Eğrikapılı Mehmed Rasim Efendi ve Şekerzade Mehmed Efendi en tanınan öğrencilerindendi. Sultan III. Ahmed'in ilgisiyle Topkapı Sarayı'nın meşk muallimliğine getirildi. H.1144 / M. 1731 yılında vefat etti.⁶

2.4. Feyziyeli Hattat Ali Efendi

El Bâkî
Allahü Sübhânehü ve Teâlâ
Merhum ve Mağfûr
Feyziyye Mektebi Hocası
Hattat Ali Efendi
Kuluna ve Bil Cümle Mü'minin
Ve Mü'minat'a Rahmet Eyleye
Bi Hürmet-il Fâtiha
(Sene 1180) N.27

Biyografisi: İbrahim Efendi'nin oğlu olarak İstanbul'da doğan *Feyziyeli Ali Efendi*, Ahmed Buhârî Türbesi karşısındaki Kazasker Abdurrahmân Efendi'nin yaptırdığı mektebin hüsn-i hat mu'allimi Kara Çavuşzâde Ahmed Efendi'den sülüs ve nesih öğrenerek icâzet almıştır. Hüsn-i hattaki kudreti nedeniyle hocasının vefâtında mezkûr mektebin hüsn-i hat mu'allimliği uhdesine verilmiştir. Daha sonra Şeyhü'l-islâm Mustafa Efendi'nin babası için yaptırdığı Feyziyye Mektebi'nin hüsn-i hat mu'allimliğine nakledilmiş

⁶ <http://www.kalemguzeli.org/index.php?go=main&KNO=108>

olan *Feyziyyeli Alî Efendi* H. 1180 senesinin Kadir Gecesi'nde (M. 26 Şubat 1767) vefât etmiş ve Edirnekapı hâricine defnedilmiştir. Mezar taşı kitâbesini tilmizlerinden Hâfız Hasan Efendi yazmıştır. Sülehây-ı ümmetden olduğu nakledilen *Feyziyyeli Alî Efendi*'nin adı geçen mektepte bir hayli hattat yetiştirdiği bilinir ve Ahmed Asım Efendi ile Hâfız Hasan Efendi bunların en meşhurlarıdır.⁷

2.5. Afif İbrahim Efendi

Hüve'l Hallâk-ul Bâkî
Allahü Sübhânehü ve Teâlâ
Merhum ve Mağfûr el Muhtâc İlä
Rahmet-İ Rabbih-İl Gâfur
Mukâbele-i Süvari Hulefâlarından
Hâce (Hoca) Paşa Hattat Afif İbrahim Efendi Kuluna
ve Bil Cümle Mü'minin ve Mü'minata
Rahmet Eyleye Bi-Hurmet-i Süret-İl Fâtiha
(Sene 1181)

Biyografisi:

Hattat Afif İbrahim Efendi, Osmanlı Hat tarihine adını yazdırmış hattatlardandır. Daha çok da damadı Osman Efendi'nin imzalarıyla yaşayan, Deli Osman Efendi'nin kayın pederi olarak meşhur olan bir hattattır ve öyle bilinmektedir. XVIII. Asır hattatlarından Afif İbrahim

Efendi hakkında Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin Efendi meşhur eseri "*Tuhfe-i Hattatîn*"de kısaca şu bilgiyi vermektedir:

"Şehrîdir. Defterhane kâtiblerindedir. Hüsn-i hatt-ı sülûs ve neshi Hüseyin Hablî'den temeşşuk ile tahsîl-i izn-i ketebe eylemiştir. Vaktimizde şürekâsının mun- sı arındandır. (Kâtib-i hüsnî'l-hat 1181) tarihi Şaban-ı Şeri evâilinde rihlet eyle- di. Nesih tarafında mûmâreseti killet üzere olmağla Mushaf kitâbet eylememiştir."⁸

Hattat Afif İbrahim Efendi'nin hayatı detaylı olarak bilinmese de yukarıdaki açıklamalardan, Afif İbrahim Efendi'nin, esasen devlet memuru olduğunu ve hat derslerini Hüseyin Hablî'den aldığını öğrenmekteyiz.

Talip Mert (2017), "*Hattat Afif İbrahim Efendi*" adlı makale çalışmasında Afif İbrahim Efendi'nin yazıya olan merakını şu ifadelerle aktarır: "*Hattat İbrahim efendinin hayatı boyunca Şeyh Hamdullah ve Hâfız Osman gibi bu işin pîrleri başta olmak üzere birçok büyük hattatın yazılarını cem' etmesi sebebiyle hat tarihinde çok müstesna bir yeri olduğu ortaya çıkıyor. Bugüne kadar muhallefâtı görülen, az da olsa bir kısmı yayımlanan hiçbir hattatın terekesinde bu kadar bol ve kaliteli, üstün evsafı hâiz bir hat koleksiyon yoktur. O devre göre mütevazı bir hat müzesi de sayılabilir.*"⁹

⁷ <https://hattatlarsofasi.com/kuran-i-kerim-hattatlari/feyziyyeli-ali-efendi/>

⁸ Müstakim-zâde, *Tuhfe-i Hattatîn*, İbnülemin Mahmud Kemal neşri, Türk Tarih Encümeni Kül- liyatı, Devlet Matbaası, İstanbul 1928, s. 50.

⁹ Talip Mert, "Hattat Afif İbrahim Efendi", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı:9, İstanbul, 2017, s.314.

Talip Mert (2017), hattat Afif İbrahim'in yazıya olan merakı kadar kitaba da olan merakının diğer hattat terekelerinde görülmeyen miktarda kitaba sahip olma sonucunu doğurduğunu ve bu kitapların fiyatları göz önüne alınınca hat sanatı yönünden de kayda değer olduklarını belirttikten sonra İbrahim Efendi'nin mahkemece kayda geçirilen ve kültürel açıdan oldukça zengin, özellikle de hat tarihi açısından çok zengin muhalledfâtını paylaşır:

*“Mahmiye-i İstanbul'da Hocapaşa Mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefat eden Mukâbele-i Süvari kâtiblerinden merhum Hattat Afif İbrahim Efendi ibn-i Mustafa Efendi'nin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Ayşe Hanım ib- netü Mustafa Bey ile sulbiye kebîre kızları Fatma Hanım ve Emetullah Hanım ve sulbiye sağıre kızı Rukıyye Hanım'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve müte- karrer olduktan sonra sağıre-i mezbûre Rukıyye Hanım'ın vâlidesi ve tesviye-i umûruna kibel-i şer'den vasiyy-i mansûbesi mezbûre Ayşe Hanım ile mezbûretân Fatma Hanım ve Emetullah Hanım tara arından vekîl-i sâbitü'l-vekâleleri mezbûre Fatma Hanım'ın zevci Hâfız Ali Efendi ibn-i Hammâmî Mehmed Ağa[nın] taleb ve ma'rifetleriyle tahrîr ve bey' ve beyne'l-verese taksîm olunan tereke-i merhûm-i mezbûrdur ki, ber-vech-i âtî zikr olunur. Fî gurre-i Muharrem 1182 (18.05.1768)”*¹⁰

2.6. Hattat Rodosi İbrahim Efendi

Hüve'l Hayyul Bâkî

Merhum ve Mağfûrun Leh

El Muhtâc İlä Rahmet-i Rabbihi-l

Ğafûr

Hattat Rodosi

İbrahim Efendi Ruhuiçun

Rızân Lillâhi Teâlâ

El Fâtiha

(Sene 1201)

Biyografisi:

Rodos adasında doğduktan sonra, tahsil için İstanbul'a gitti. Sülüs ve nesih yazılarını İsmâil Zühdü Ağa'dan (Eski) meşkederken onun vefatı üzerine (H.1144 / M.1731) en iyi öğrencisi Kâtibzâde Mustafa Efendi'den tamamlayarak icâzet aldı. Medrese tahsilinden sonra kadılık yaptı. Devrin Rumeli kadıları arasında adından

övgüyle bahsedilen bir şahsiyet olarak tanındı. Ayrıca Bursa'da kadılık yaptığı yıllarda Durmuşzâde Ahmed Efendi'nin talebelerinden Seyyid Mustafa Âsım Efendi'den ta'lik öğrendi. Vefatında Edirnekapı Mezarlığı'nda şair Bâkî'nin yanına defnedildi. (ö.1201/1787) Sultan I. Mahmud devrinin meşhur hattatları arasında yer alan Rodosî'nin müze ve kütüphanelerde sülüs ve nesih pek çok eseri vardır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine, nr. 2299/54), Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye (el-Fünûnü'l-Cemîle, nr. 71, 72; Tal'at, nr. 10) ve Ekrem Hakkı Ayverdi hat koleksiyonunda sülüs-nesih kıtalar ve bir sülüs-nesih murakka' İbrâhim Rodosî'nin sanatında ulaştığı seviyeyi gösteren güzel örneklerdir. Rodosî'nin yetiştirdiği öğrencilerden Mustafa Kütâhî ve Galata Sarayı yazı hocası Yûsuf Hâfız önde gelen Osmanlı hattatları arasında yer alır. Ayrıca Süleyman b. Ahmed, Mir'ât-ı Hattâtîn adlı eserinde Köstendilî Ahmed Efendi, Üsküdarlı Hatipzâde Hacı Mustafa Efendi ve

¹⁰ Mert, age, s.315.

Bosnalı Mustafa Ağa'yı da gördüğü eserlerinden dolayı Rodosî'nin talebesi olarak kaydetmiştir.¹¹

2.7. Şeyhul Hattat'ın Abdulkadir Hamdi Efendi

Merhum ve Mağfûr İlâ
Rahmet-İ Rabbihil Ğafûr
Şeyhul Hattatın
Nakşibendi El Hâc
Abdülkâdir El-Hamdi Efendi
El Fâtiha
Sene: 1210

Biyografisi: Sülüs, nesih ve celi hattatıdır. Eğri kapılı Mehmet Rasim efendinin öğrencisidir. Değerli bir hattattır. Çok yazı yazmıştır. Türk İslam Eserleri Müzesinde 1203 tarihli bir levhası vardır. H. 1210 tarihinde vefat etmiştir. Karacaahmet Mezarlığında Şeyh Hamdullah merhumun başucuna defin olmuştur.¹²

2.8. Hattat Mehmed Raşit Efendi (Sülüs ve Nesh Hattatı)

Hüve'l Hallâkul Bâkî
Yâ İlâhi Ol Mübârek İsmi Yakın İzzeti
Hem Resulü Fahri Âlem Şâhı Kevneyn
Hürmeti
Eyleye Kabrin Ravzai Cennet İlâh-el Âlemin
Gece Gündüz Eylesinler Huei Gılman Hürmeti
Merhum ve Mağfûr El Muhtâc İlâ
Rahmet-i Rabbih-il Ğafûr Esbak Yeniçeriyan Dergâhı
Ali Kesmi Ser Halifesi Olup İrtihal-İ
Dâr-I Bekâ iden Hattat Mehmed Râşid
Efendinin Ruhiçun El fâtiha
(Sene 1239) Selh

Mehmed Raşid Efendi, hayatı yeni tanımayan hattatlardandır. “Yeniçeriyan kalemi ser halifesi” olduğu kabrinin kitabesinden anlaşılmaktadır. 1823 (H.1239) vefat etmiştir. Davud Paşa Cami haziresinde gömülüdür.¹³

¹¹ <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=210349>

¹² Mahmud Kemal İnal (1955). *Son Hattatlar*, İstanbul Maarif Basımevi, İstanbul, 1955, s.29.

¹³ İnal, age. s.802.

2.9. Hattat Ali Vasfi Efendi

Hüve'l Hayyul Bâkî
Enderûni Hümâyün Hocası
Merhum ve Mağfûrun Leh El Muhtâc
İla Rahmeti Rabbihil Ğafûr
Hattat Ali-yül Vasfî
Efendinin Ruhîçun
Ve Kâffe-i Ehli îmânın Ervahları içün
Rızâen Lillâhi Teâlâ Fâtîha
(Sene 1253)

Biyografisi:

Ali Vasfi Efendi "Laz" namı ile bilinen maruf Ömer Vasfi Efendi şakirtlerinden değerli bir hattattır. Galata serayı yazı hocası idi. Talip olanlara yazı talimi ile uğraşırđı. Birçok mürak'a ve kıt'a yazmıştır. H.1253 de vefat etti. Şeyh Hamdullah merhumun kabri civarına defin olundu. Mirza Habib "Bu merhumun boynunun eğri olduğuna senki nişanı kabri delildir" diyor. Bu söz, bir senede müstenid değilse kabir taşının eğriliğini, kabir

sahibinin boynunun eğri olduğuna delil etmek doğru değildir.¹⁴

3. İKİNCİ GRUP - FOTOĞRAFLI VE KİTABELİ HATTAT MEZAR TAŞLARI

3.1. Hattat Hacı Mahmud

Allâhü sübhânehü ve Teâlâ
Merhum imam zâde
Şeyh ve Hattat Hacı Mahmud-ı
Nakşibendi Kuluna
Bil cümle mü'minin ve mü'minâta
Rahmet eyleye El Fâtîha
(Sene 1182)

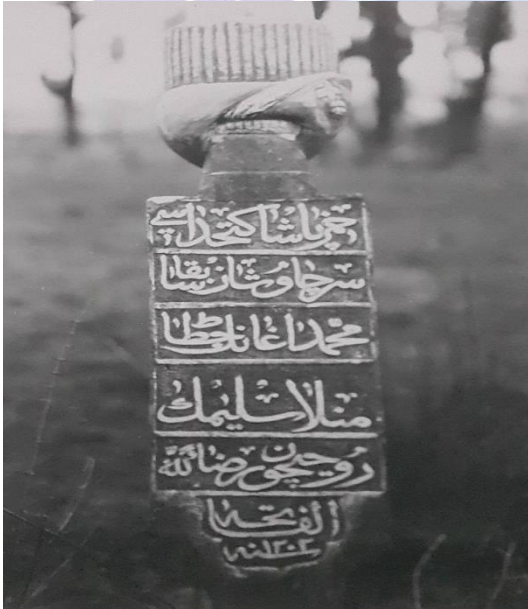
¹⁴ age, s.44.

3.2. Seyyid Mehmed Hilmi Efendi

Huve'l Hayyul Bâkî
 Merhum ve mağfûr el muhtâc ilâ rabbihi-l Ğafûr
 Eşref-i Hattat-ı zaman akdamâm-ı şeşde fâyık
 Akran, mürebbi-i
 Ve tarîk-ı Sünbülîde sâlikân olan üçler
 Şeyhi esseyid Muhammed Hilmi Efendinin
 Ruh-ı azîzi içün ve Sâir mü'minin
 Ve mü'minâtın ervâh-ı lâtiyfleri
 İçün rızâel-lillâh-il Fâtiha
 (Sene-1189)
 Şaban 12

3.3. Hattat Molla Selim

Hamza Paşa Kethüdâsı
 Serçavuşan sabıka
 Mehmet Ağanın Hattat
 Molla Selimin
 Ruhiçun rızâen lillâh
 El Fâtiha
 (Sene 1202)

3.4. Hattat Hatibzade Mustafa Efendi

Hüve'l Bâkî
 Merhum ve mağfûrun leh
 Şehzâde Sultan Mehmed
 Han Hazretlerinin
 Türbedârı Merhum
 Hattat Hatb zâde
 Mustafa Efendinin
 Ruhiçun el Fâtiha
 (Sene 1202)

3.5. Hattat Mehmet Efendi

Hüve'l Bâkî
 Felek Tasında Ma'cuni Hayata
 Sa'y İdüp Lokman Çürüttü Ma'yeyi
 Ömrün Memata Bulmadı Derman
 Kapucu Çeşmesinde Berber Hüseyin Ağanın
 Oğlu El Hac Hâfız Hattat
 Mehmet Efendinin
 Ruhiçun Fâtiha
 (Sene 1206) 13.Fi N.

3.6. Hattat Bostancı Ali Efendi

Hüve'l Bâkî
 Merhum ve mağfûr
 İlâ rahmet-i rabbihi-l Ğafûr
 Veznedar Hattat Bostancı
 Ali Efendi'nin
 Ruhiçun el Fâtiha
 (Sene 1214)

3.7. Hattat Hafız Ömer Efendi

Küllü Nefsin Zâ'ikatül Mevt
 Süleymaniye Müderrisi İken
 Vedâ-ı Alem-i Fâni İden
 Şeriatçi Merhum ve Mağfûrun-Leh
 Süpürgeci zâde Hattat
 Hafız Ömer Efendi Ruhiçun
 Ve Kâffe-İ Müminin ve Müminat
 Ervâh-ı Tayyibeleri için Rızâen
 Lillâhi Teâlel Fâtiha
 (Sene 1216)

3.8. Hattat Muhammed Hamid Efendi

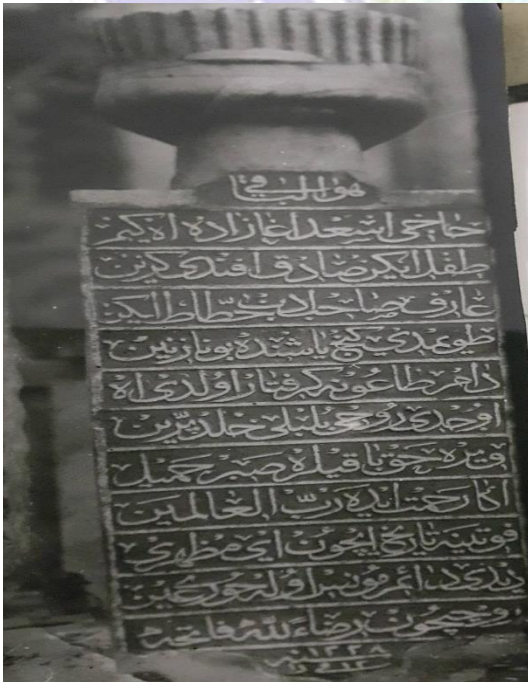
Hüve'l Hayyul Bâkî
Rumeli Kuzatı
Eşrafından Merhum
Ve Mağfûrun Leh Hattat
Muhammed Hamid
Efendi Ruhiçün El Fâtiha
(Sene 1219)

3.9. Mustafa Hilmi Efendi

Hüve'l Bâkî
Beni Kıl Mağfîret Ey Rabbi Yezdan
Bi Hakkı Arş-ı Azam Nur-i Kur'an
Gelüp Kabrim Ziyaret Eden İhsan
Ederler Ruhuma Bir Fâtiha İhsan
Merhum ve Mağfûrun Leh
Esseyit Mustafa Hilmi
Hattat Ruhuna El Fâtiha
(Sene :1221)

3.10. Hattat Hacı Esad Ağa Zade Sadık Efendi

Hüve'l Bâkî
Hacı es-at ağa zâde ah kim
Tıflıken sâdık efendi güzin
Arif sâhib-ül edep Haddat iken
Doymadı genç yaşında bu nazenin
Dam emri tağuna giriftar oldu ah
Uştu ruhu bülbül-i hül-di perrin
Vira hak bâkîlere sabr-ı cemîl
Ana rahmet ide rabbil âlemin
Fevtine tarihi için ey mazheri
Didi dâim muğlis ola huri-un
(Sene 1228)

3.11. Hattat Vasıf Mustafa Efendi

Hüve'l Hallak-ül Bâkî
 Hasıl-ı ömrüm ciğerpâresi
 Gitti elden kaldı dillerde yâresi
 Valideynin yoktur gayri çaresi
 Gençliğine doymayan merhum ve mağfûrun leh
 El muhtâc ilâ rahmet-i rabbihi-l Ğafûr
 Onuncu bölüğün mütevellisi
 Salih Ağanın mahdumu hattat
 Vasıf Mustafa efendi ruhiçun
 Rızâel-lillâh-il Fâtiha
 (Sene 1234)

3.12. Hattat Muhammed Hikmet Efendi

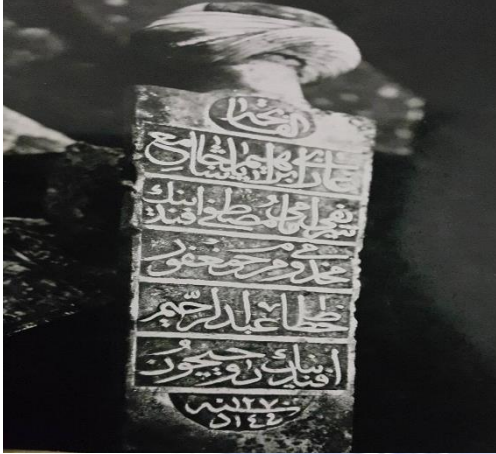
Hüve'l Bakî
 Hasıl-ı ömrüm ciğerpâresi
 Gitti elden kaldı dilde yâresi
 Kıl şefaât nevcihanım kuluna
 Valideynin gayri yoktur çâresi
 Eyyubi Ensâri Camii şerifinde
 Hafız-ı Kütüb-i evvel Hafız Ahmet
 Efendinin mahdumu hattat hâfız
 Muhammed Hikmeti efendinin ruhiçun
 (Sene 1252)
 El Fâtiha 15 Fi. Ş.

3.13. Hattat İbrahim Rüştü Efendi

Hüve'l hallâkül Bâkî
 Hak subhânehü ve Teâlâ hazretleri
 Mü'minin mü'minat ve müslimin
 Müslimat ve Hattat el hac
 İbrahim Rüştü kuluna
 Rahmet Eyleye
 Bi hürmetil el Fâtiha
 Sene 1267 Fi 17 L.

3.14. Hattat Abdurrahim Efendi

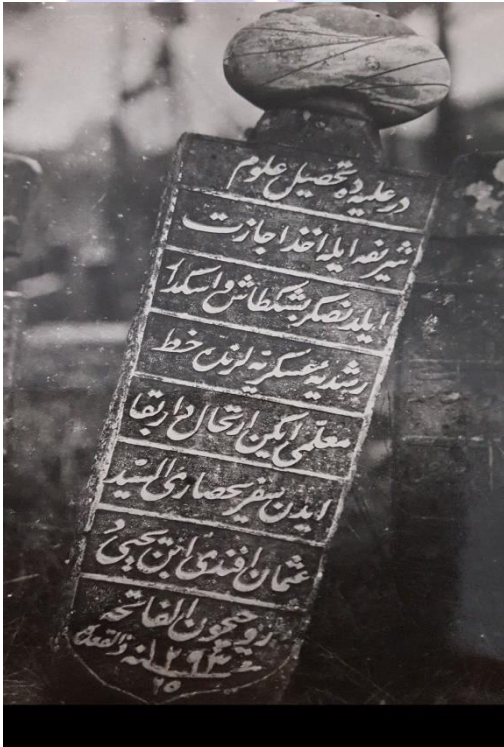
Gazi İbrahim Paşa Cami-i
Şerifi imam-ı Mustafa Efendi'nin
Mahdumu merhum ve mağfûr
Hattat Abdurrahim
Efendinin ruhiçun
Sene 1270
Fi 14 Z,

3.15. Hattat Hafız Mustafa Sıtkı Efendi

Hüve'l Hallâkül Bâkî
Tarikat-i Şabaniyeden
Şeyh Ahmed Nazîki Efendi
Halifesi ve Cambaziyye Cami-i İmamı
Hattat Hafız Mustafa Sıtkı
Efendinin ruhiçun Fâtiha
(Sene 1289)
Hafız Ahmed

3.16. Hattat Seferihisarlı Seyyid Osman Efendi

Der aliyyede tahsil-i ilim
Şerife ile ahz-ı icâzet
Eyleyen, sonra Beşiktaş ve Üsküdar
Rüşdiye-i askeriyelerinde hat
Muallimi iken irtihal-i dar-ı beka
İden seferihisari es siyyed
Osman efendi ibn-i Yahya
Ruhiçun el Fâtiha
1293 zilkade 25

3.17. Hattat Kadı Asker Mustafa İzzet Efendi

Hüve'l hayyül kadim

Nakibül eşraf ve reisül ülema ve hattatin

Cenab-ı pir-i İsmail-i rumî kaddesallâhü sırrâhu evladından

Ve Muhammed han hazretleri hülefasından İmam-ı evveli

Cenab-ı tacidari ve dört def'a Rumeli

Sadareti ve meclisi valâ azalığı menasibi

Ve meclisi has-ı vükelaya memur iken âzim-i

Takkegahı bekâ olan serefraz-ı erbab-ı fezail

Ve kemalattan ve tarik-i nakşibendiyye küberasından

Mecami ur riyasa esseyid el haç

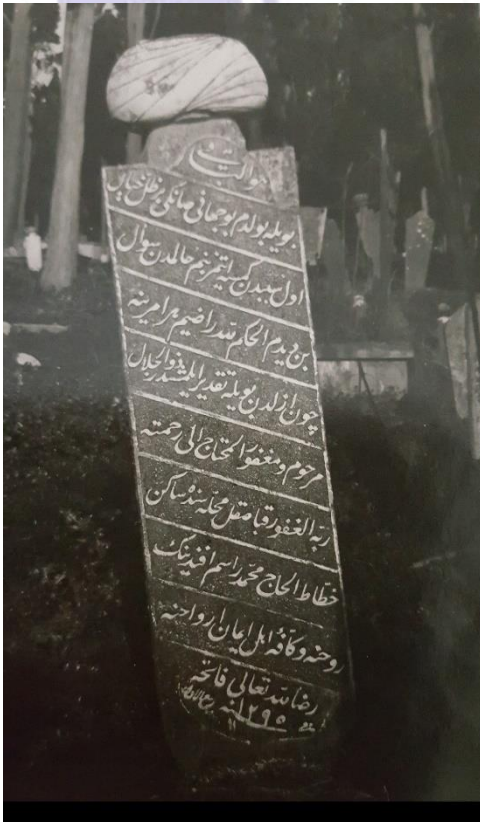
mustafa İzzet efendi

Kaddese sırrahu hazretlerinin kabri münevverleridir

Sene 1293 L 27

Mintelâzim-il merhum Muhsin zâde Abdullah

3.18 Hattat Mehmet Rasim

Hüve'l Bâkî

Böyle buldum bu cihânı sanki bir zil-i hayâl

Ol sebepten kimse etmez benim halimden sual

Ben dedim el hükmilillah razıyım her emrine

Çün ezelden böyle tadir eylemiştir zülcelal

Merhum ve mağfûr el muhtaç ilâ rahmeti

Rabbihil ğafûr Kaba sakal mahallesinde sakin

Hattat El haç Mehmet Rasim Efendinin

Ruhuna ve kâffe-i ehli İman ervahına

Rızâen lillâhi Teâlâ Fâtiha

(Sene 1295 Fi. 11 Rabbiulevvel)

3.19. Hattat Mehmed Tevfik Hilmi Efendi

Hüve'l Bâkî
 İlâhi abduk-el âsi etâkâ
 Mukırran bizzünübi ve kad daakâ
 Fe-in tağfir fe ente lizâke ehlûn
 Ve in tadrut femer yerham sivaka¹⁵
 Ulema-i din ve zümre-i hattatından
 Esseyid Muhammed Tevfik el Hilmi
 Kulunun ruhuna Fâtiha
 Sene : 1341

3.20. Hattat Muhammed Arif Efendi

Hüve'l Hallâkul Bâkî
 Hak subhânehû ve Teâlâ cümle
 Mü'minin mü'minatla ve müslimin
 Müslümat ve merhum hattat
 Elhaç İbrahim Rüştü
 Efendinin mahdumu Üsküdar
 Bidayet mahkemesi baş katibi
 Hattat Hafız Muhammed Arif
 Efendinin kabri lâtifidir.
 Ruhlar için rızâen lillâhi Teâlâ fâtiha
 Sene 1305
 25 Receb

4. ÜÇÜNCÜ GRUP-YALNIZCA KİTABELERİ OLAN HATTAT MEZAR TAŞLARI**Hattat Ve Kemankeş El Haç Mehmet Efendi**

Bi bedel hatta-i Hüsnü hat olup hemçü kalem
 Pençesine kabza-i tiri keman olmuştu ram
 Okusunlar mısra-i tarih ile bir fâtiha
 Yazdı el haç Muhammed kıta-i ömre tamam
 (Sene 1149)

Mehmed Şevket Said Efendi

Sübhânel hayyül Bâkî

¹⁵ Bu mısralar evliyaullah dan İbrahim bin ethem hazretlerine aittir.

Muhammed şevket Said'in meskenidir bu mezar
 Akıbet Husu-i baharın hazan itdi rüzigâr
 Nâmurad gitti cihândan bir masumdu dene
 Cennet-i Firdevs-i a'la ona Gül'izar
 Merhum sipahizâde hattat
 Şevket Muhammed said-i Şakird-i
 Muhasi-bi evvel ruhiçün
 El Fâtiha
 Sene : 1178

Hattat Kâmi Yahya Efendi

Dirîga Hanyevi sev defter-i kitab-ı hattatan
 Cenabı-ı Kâmi Yahya Efendi kim nihân oldu
 Gelüb İstanbula şeşman idi eyyam-ı avamı
 Üçüp bülbül gibi pervaz idüp mürğ-i cihân oldu
 Garib ve bîkes ve matun ve mahzun olarak gitti
 Bil uşak kurb-ü Rahman'da
 Didim ey Nuri bu mısra'la rihlet tarihin böyle
 Şitâbân-ı âzîm-i bezm-i nâîym-i Cavidan oldu
 Merhum ve mağfur-ül leh evliya zâde
 Kâmi Yahya efendi ruhiçün fâtiha
 (sene 1217)

Hattat Rasih Halil Efendi

Hüve'l Hayyül Bâkî
 Hazreti Allah kılsın ruhuna şad rahmeti
 Kabrini pür nûr ede hakkın o nur izzeti
 Gitti bu bağ-ı cihandan gonca ten bu nevcivan
 Hurilerle gülşeni cennette etsün ülfet-i
 Ah ile tarihi fevtin saf-i dil bir can dedi
 Etti hoş hattat Rasim Halil Efendi
 Dar-ül karara rihleti ruhiçün el Fâtiha
 (Sene 1218)

15 Fi safer

Hattat İbrahim Efendi

Hüve'l Hallâkûl Bâkî
 El çekip bil cümleden ettim beka rihleti

Terkedip giru mali mülki devleti
 Kim gelip kabrim ziyaret eyleye ihvanın
 Okusun ar ruhuma kulhuvallâh âyeti
 Merhum ve mağfûrun leh hattat
 Hafız el hac İbrahim efendi
 Ruhiçun rizaen lillâhil fâtiha
 (Sene 1219)

Hattat Mustafa Nuri Efendi

Almadum dünya muradın nâ murat oldum bugün
 Vere Cennette muradım bana hallak-ı cihân
 Dar-ı dünyada gezerken gül gibi nazik benim
 Ansızın geldi vela vermedi hiç aman
 Mademki Esseyid İsmail
 Ağamın mahdumu merhum
 Hattat esseyid Mustafa
 Nuri Efendi ruhuna fâtiha
 (Sene 1222)

M.za

Reisul Hattatin Kalacıklı Derviş Ali

El bâkî Hüvellâhu
 Kalmadı kimse beka fani bu mihman haneden
 Gittiler dar-ı bekaya enbiya cümle veli
 Hak buyurdu küllü nefsin zaika arz oldu son
 Nuş edenler cürasından ah idüb dirler beli
 Şol kuzat-ı müsliminin zümresinden hükm ile
mesleğinden menzil-i fardevs oldu mün celi
 reisül hattat idi ol kal-acıklı
 yazdı ser-i menşur-u mürği çekti dünyadan eli
ruhuna bir fatiha ihsan eden merdane ta
 lütf ile ahsan eder Mevla umur-u mücmeli
 idüp zihni dedim mısra'ile bu tarihi
 Dergâh-ı mevlaya erdi çekti hu derviş Ali
 (sene 1224)

Hattat Hafız Hasan Efendi

Meskenim dağlar başı, sahraya hâcet kalmadı

Yarelerim heba oldu, cerraha hâcet kalmadı
 İçdim ecel şerbetini, Lokmana hâcet kalmadı
 Merhum ve mağfûr-ül leh hattat
 Elma'rûf hâdim-ül Kur-an el hac
 Hâfız Hasan efendinin ruhuna fâtiha
 (sene 1227)

Hattat Derviş Mustafa Efendi

Hüve'l Bâkî
 Nuş edip nagah ecel peymânesi
 Mürğ-i can uçtu bozuldu lânesi
 Gül Camii şerifi mahallesinde
 Sakin hattat esseyit derviş
 Mustafa Nazif Efendi ruhu için
 El Fâtiha 1239

Ressam Ve Hattat Mehmet Rasim Efendi

Hüv'el hallâkül Bâkî
 Bu dünya fani de Rasim Efendi oldu gayret yâb
 Fünun-ı ilme mahir, alem içre oldu şöhret yâb
 İdüb sa'y-ı Cemîl Allah için tedris-i ilm-itdi
 Nihayet Kadimir dersi verirken ah rihlet yâb
 Elinde hüsnü hat ve hüsnü hak gayetle mustahsin
 Olup ressam-ı sikke sikkegenlikle teşerrüfyab
 Olurdu istikamette ne mümkün haktan ayrılmak
 Habibi kibriyanın sohbetinde ola îzzet yâb
 Gözüm yeşi akup ah can birader fevtina tarih
 Muhammet Rasim Efendi Azizen adne vuslat yâb
 Sene 1301
 18 fi Cemazelahir

Hattat Şeyh Arif Efendi

Ya Hû
 Şeyh Arif bir müba'rek zât idi
 Her husûsda maksadı Allah idi
 Yine hakk eyledi itdi imtihan
 Bin üç yüzyirmisekizinde itdi irtihal
 Sultan Beyazidde maliye karşüsünde

Hattat-1 şehir el hac şeyh
 Arif efendinin ruhina fâtiha
 (Sene 1329)
 şemal 27

HATTAT ARİF EFENDİ

Küllî men aleha fâni
 Allah sübhânehü ve Teâlâ
 Meşahir-i hattatiynden
 Filibeve el haç
 Arif efendi kuluna Rahmet ve mağfiret eyleye
 El Fâtiha
 1327 2 ramazan
 Yevmi Cuma
 Ketebehu Mustafa Rakım İbnil merhum ve tilmizihi

KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi Arşivi
 (İ.H.K.K.A), Dosya No: 497, Dosya No: 5341, Dosya No: 5400, Dosya No: 5403.

İnternet Kaynakları

<https://hattatlarsofasi.com/aklam-i-sitte-hattatlari/anbarizade-dervis-ali-efendi/>
<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=210349>
<https://hattatlarsofasi.com/kuran-i-kerim-hattatlari/fezziyyeli-ali-efendi/>
<http://www.kalemguzeli.org/index.php?go=main&KNO=108>

Araştırma ve İnceleme Eserler

İnal, Mahmud Kemal (1955). *Son Hattatlar*, İstanbul Maarif Basımevi, İstanbul.
 Mert, Talip (2017), “Hattat Afif İbrahim Efendi”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı:9, İstanbul. s.313-331.
 Müstakim-zâde Süleyman Efendi (1928), *Tuhfe-i Hattatîn*, İbnülemin Mahmud Kemal neşri, Türk Tarih Encümeni Külliyyatı, İstanbul.